

Posudek na bakalářskou práci
L'ubica Ondrisová
Hindčina a jazyková politika Indie
Hindi and the language politics of India
Praha 2010, 51 s.

Autorka této bakalářské práce si klade za cíl vysvětlit jazykovou politiku Indie po získání nezávislosti v r. 1947 a místo hindštiny jako státního jazyka. Za tím účelem nejprve podává stručný historický přehled vztahů státní správy k jazyku, tj. k jazykům, které byly používány jako státní jazyky v různých historických etapách indického státu.

Diplomantka své pojednání rozdělila do osmi oddílů. Po úvodní části (s. 7-9, kap.1), v kap. 2. podává stručný přehled vývoje hindštiny s její proměnami i se zřetelem k jazykovým kontaktům a politické podmíněnosti. V tom smyslu se zvláště soustřeďuje na urdštinu jako jazykový útvar (kap. 3.) a na koloniální období, během kterého důležitou roli státního jazyka nabývá angličtina, čímž si zabezpečuje místo, které jí patří dodnes, jak jako jazyka státní správy, tak i jako jazyka důležitého v oblasti kultury, vzdělání a komunikace v moderní Indii (kap. 4).

Podstatu práce tvoří kap. 5-8, v nichž autorka zachycuje vývoj jazykové politiky v nezávislé Indii a s tím související problémy. Dost místa věnuje indické ústavě a rozboru jejích částí, které pojednávají o státním jazyce. Je přínosný autorčin pokus o překlad těch částí Ústavy do slovenštiny i s poznámkami o implementaci Ústavy a zákona z r. 1963, jakož i rezoluce o jazyce z r. 1968.

Práce je výborně koncipována a velice koncizně vyložena problematika vývoje hindštiny jako jazyka státní správy v různých obdobích. V tomto historickém přehledu se jasně rýsují podmínky jazykového kontaktu, které určují i vnitřní jazykový vývoj hindštiny. Jen co se domácí jazyk pod názvem hindustání (urdu) ujal v roli jedacího jazyka na dvoře muslimských dobyvatelů, ten později, v době evropských kolonizátorů musí čelit daleko většímu nebezpečí, a to je vytlačení z pozice státního jazyka. Tento problém přetrvává i po odchodu koloniální moci, ba k tomu bývá ještě znásobněn odporem vůči této roli hindštiny ze strany jednotlivých regionálních sprav a mluvčích, jenž je vyvolán různými nacionalismy.

Úsilí o zavedení hindštiny jako všeindického úředního/státního jazyka po získání nezávislosti implikuje řadu legislativních opatření počínaje Ústavou v r. 1950 a konče četnými zákony a nařízeními. Díky svému právníckému vzdělání diplomantka pronikla do smyslu těchto dokumentů a přeložila některé body do slovenštiny. Je chvályhodné, že si všimá bodů v Ústavě, které nehovoří jasně v prospěch hindštiny, např. na str. 23:

Kapitola tretia sa venuje úprave jazyka, ktorý sa má používať na Najvyššom súde a na Vrchnom súde. Myslím, že za zváženie stojí článok 348, ktorý hovorí, že návrhy zákonov, zákony, ako aj nariadenia a predpisy prijímané parlamentom, majú byť v anglickom jazyku.“

a na str. 25:

„Ústava obsahuje tiež úpravu prekladu samotnej Ústavy z anglického jazyka do hindciny. Pojednáva o tom časť XXII. Aj tu by sa dalo zamyslieť nad faktom, že Ústava Indickej republiky je písaná v angličtine a jej hindská verzia je len prekladom.“

Je přínosný též postřeh o nedůslednosti implementace Ústavy a protiústavnosti některých legislativních definicí, čímž nám přibližuje i nevyhraněnost jazykové politiky Indie. Uvádím poznámky na str. 30 a 32.

Na str. 30: „Prijatie Zákona 19/1963 má svoje opodstatnenie, má svoj dôvod preto došlo k jeho prijatiu, ale napriek tomu s ním nemôžem súhlasiť. Je to odklon od myšlienky právneho štátu, je to zneužívanie zákonov na úpravu problémov tak, aby zákonná úprava bola v súlade s aktuálnym stavom. Tento zákon pôsobí tak, že presne vymedzuje použitie anglického jazyka vyhranením oblastí, v ktorých sa smie naďalej používať. Ale skôr je to len široká definícia, ktorá sa dá vyložiť rôzne a prispôbiť vlastným zámerom.“

Také na str. 32: „V odseku (3) vidím náznak novej diskriminácie, hoci účel tohto ustanovenia mal podľa všetkého slúžiť práve protidiskriminacne. Ustanovenie odseku (4) predpokladá prijatie rezolúcie, ktorou sa zruší používanie anglického jazyka z vyššie zmienených účelov. Na jednej strane je tu očakávanie, že dôjde k prerušeniu používania angličtiny, alebo dá sa povedať, že ide o akúsi víziu budúcnosti, na druhej strane je to len zásterka, akési alibi na utíšenie možných vln protestu zo strany odporcov anglického jazyka.“

Propagace hindštiny je cíl, které stanoví tvůrci jazykové politiky moderní Indie a za tím účelem poskytují finanční a ideovou podporu vzdělávacím institucím a především mediím. Této problematice je věnováno dost místa (kap. 8., s. 37-43).

Takto koncipovaná bakalářská práce slečny L. Ondrisové představuje ucelený a přehledný popis daného problému a zcela splňuje požadavky kladené na tento druh práce. Po popisu problematiky související s jazykovou politikou se klade otázka jakým směrem by mohl pokračovat další jazykovědný výzkum?

Kromě výše uvedených kladů, v práci se vyskytly i některé věcné a jazykově chyby. Tak např. na str. 9 tvrd, že *hindčina bola vytvorená prevažne zo sanskritských vypožičaných slov*. Při výčtu jazyků, které ovlivnily hindštinu uvádí *perzštinu* vedle *farštiny*, což jsou pouze synonyma pro tentýž jazyk.

Z jazykových chyb bych také uvedl překlad termínu *kharí bolí* jako „vzpiamený“ jazyk (str.10). Vycházíme-li z etymologie, pak bychom ho měli přeložit jako *stávající, přítomný, tj. běžný, standardní (standing) jazyk*. Na několika místech píše slovní složeniny pomocí pomlčky a to i tam, kde jde o jedno slovo, nebo složeninu psanou správně spojovací čarou: str. 11 *indo – moslimských*, str. 12 *hindo – urdčina*, str. 14 *arabsko – perzské písmo*, str.17 *zástanca pre - anglickej strany, pre - modernizačné Alígarhské hnutie*, str. 29 *kvôli vnútro - spoločenskej komunikácií*, str. 34 *právo- mocný text* atd. Nesprávný přepis: str. 1 *Radžendralál* místo *Rádžéndralál*, str. 20 *Radžendra* místo *Rádžéndra*, str. 21 *Pakistan* místo *Pákistán*, *Govind Das* místo *Góvind Dás* atd.

Tyto nedostatky jsou spíše formální povahy a jsou snadno opravitelné. Tím nijak nezmenšují kvalitu bakalářské práce slečny Ondrisové, kterou považuji za velmi zdařilou a vřele ji doporučuji k obhajobě.

V Praze , 8.9.2010

Svetislav Kostić